

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W KRAKOWIE**

RKR-61-31/08/KKM

Kraków, dnia 6 października 2008 r.

DECYZJA Nr RKR-33/2008

I. Na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 *ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331, z późn. zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy oraz § 7 *rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów* (Dz. U. Nr 134, poz. 939),

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów –

po przeprowadzeniu **postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów**, wszczętego z urzędu przeciwko Grażynie Płacheckiej prowadzącej Przedszkole Niepubliczne „Pod gwiazdkami” z siedzibą w Krakowie, przy ul. Szafera 2, w związku ze stosowaniem we wzorcu umowy o nazwie: „umowa edukacyjna”, postanowienia o treści:

„Od opłat wnoszonych po terminie realizowania płatności naliczana będzie kara w kwocie 1,00 zł (jeden złotych) za każdy dzień zwłoki.” (§ 4 ust. 2),

w wyniku którego uprawdopodobniono, że ww. przedsiębiorca stosuje praktykę, o jakiej mowa w art. 24 ust.1 i 2 pkt 1 powołanej ustawy, i przyjęto zobowiązanie przedsiębiorcy do podjęcia działań zmierzających do zaniechania naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez zmianę treści kwestionowanego postanowienia umownego, nakłada się na **Grażynę Płachecką prowadzącą Przedszkole „Pod gwiazdkami” w Krakowie, przy ul. Szafera 2** obowiązek wykonania tego zobowiązania poprzez zawieranie nowych umów zgodnie z przyjętym zobowiązaniem i wzorcem umowy, zawartym w piśmie z dnia 18 września 2008 r. oraz aneksowania umów zawartych w oparciu o wzorzec zawierający kwestionowany zapis, które jeszcze nie wygasły do dnia 30 września 2008 r.

II. Na podstawie art. 28 ust. 3 *ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331, z późn. zm.), stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy oraz § 7 *rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów* (Dz. U. Nr 134, poz. 939),

-w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów-

nakłada się na **Grażynę Płachecką prowadzącą Przedszkole „Pod gwiazdkami” w Krakowie, przy ul. Szafera 2** obowiązek wykonania zobowiązania nałożonego w pkt I decyzji oraz złożenia sprawozdania o stopniu jego wykonania w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Uzasadnienie

Na skutek skargi konsumenckiej, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Krakowie (zwany dalej: „Prezesem Urzędu”) wszczął z urzędu postępowanie wyjaśniające mające na celu ustalenie, czy warunki świadczenia usług, stosowane w obrocie z konsumentami przez Grażynę Płachecką prowadzącą Przedszkole Niepubliczne „Pod gwiazdkami”, przy ul. Szafera 2 w Krakowie (zwaną dalej: „Przedsiębiorcą”) nie naruszają chronionych prawem interesów konsumentów, tj. czy są zgodne z przepisami powołanej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz przepisami kodeksu cywilnego dotyczącymi wzorców umów.

W toku postępowania wyjaśniającego uzyskano następujące wzorce umów stosowanych przez Przedsiębiorcę:

- „umowa edukacyjna”,
- „umowa w sprawie korzystania z usług Przedszkola Niepublicznego „Pod gwiazdkami”” (tzw. umowa wakacyjna),
- Statut Przedszkola Niepublicznego „Gwiazdkowe Przedszkole” w Krakowie.

Po przeprowadzeniu analizy powyższych dokumentów stwierdzono, że wzorzec umowy o nazwie: „umowa edukacyjna” zawiera postanowienia, które są tożsame z postanowieniami uznanymi przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone i wpisanymi do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego (zwanego dalej: „rejestrem”).

Mając na uwadze zgromadzony materiał dowodowy, postanowieniem Nr RKR-313/2008 z dnia 22 sierpnia 2008 r. wszczęto postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w związku z podejrzeniem stosowania przez Grażynę Płachecką prowadzącą Przedszkole Niepubliczne „Pod gwiazdkami” z siedzibą w Krakowie, przy ul. Szafera 2, praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, określonych w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 powołanej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegających na stosowaniu we wzorcu umowy postanowienia o treści:

„Od opłat wnoszonych po terminie realizowania płatności naliczana będzie kara w kwocie 1,00 zł (jeden złotych) za każdy dzień zwłoki. ”(§ 4 ust. 2 umowy edukacyjnej)

W odpowiedzi na postawione zarzuty, pismem z dnia 4 września 2008 r. Przedsiębiorca oświadczył, że aprobuje stanowisko Prezesa Urzędu odnośnie zakwestionowanej klauzuli umownej. Poinformował także, iż jest gotów do zmiany

i dostosowania jej do obowiązującego porządku prawnego. Na dowód powyższego, pismem z dnia 18 września 2008 r. przedłożył nowo opracowany wzorzec umowy. Kwestionowany zapis umowy zawarty w § 4 ust. 2 wzorca umowy otrzymał brzmienie:

„ Od wpłat wnoszonych po terminie naliczane będą odsetki maksymalne w rozumieniu art. 359 § 2 ¹ KC”.

Przedsiębiorca zobowiązał się także do usunięcia skutków naruszeń poprzez rozpoczęcie procedury aneksowania umów zawartych z rodzicami/opiekunami prawnymi dzieci korzystających z usług Przedszkola.

Prezes Urzędu ustalił, co następuje:

Przedsiębiorca Grażyna Płachecka została wpisana do ewidencji szkół i placówek niepublicznych jako prowadząca Przedszkole Niepubliczne „Pod gwiazdkami” przez Prezydenta Miasta Krakowa pod numerem 43200-8 w dniu 29 czerwca 2004 r.

Zasady działania tej placówki zostały określone w Statucie Przedszkola Niepublicznego „Pod gwiazdkami” w Krakowie, w którym zamieszczono postanowienia regulujące m.in. organizację Przedszkola oraz sferę praw i obowiązków prowadzących przedszkole, pracowników przedszkola oraz konsumentów korzystających z jego usług. Ponadto wprowadzono wzorce umów o nazwie: „umowa edukacyjna” oraz „umowa o korzystanie z usług Przedszkola Niepublicznego „Pod gwiazdkami” (tzw. umowa wakacyjna), zawieranych z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka.

Wszczynając wobec Przedsiębiorcy postępowanie administracyjne, Prezes Urzędu zakwestionował przytoczone powyżej postanowienie § 4 ust. 2 wzorca umowy edukacyjnej, uznając je za tożsame z następującymi postanowieniami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych:

- klauzula wpisana do rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 13 kwietnia 2006r., sygn. akt XVII AmC 38/05 pod nr 791 – *„W przypadku opóźnienia w regulowaniu należności za kurs szkoła każdorazowo naliczy słuchaczowi karę umowną w wysokości 0,50 zł za każdy dzień zwłoki”;*
- klauzula wpisana do rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 21 listopada 2006r., sygn. akt XVII AmC 135/05 pod nr 1016 – *„W przypadku nie wywiązywania się słuchacza z warunków określonych w § 4 pkt 1 dot. terminu płatności Szkoła może obciążyć słuchacza opłatą w wysokości 1 PLN za każdy dzień zwłoki do momentu dokonania zaległej wpłaty”;*
- klauzula wpisana do rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 4 sierpnia 2004r., sygn. akt XVII AmC 46/03 pod nr 1247 – *„ Nałożenie kary za zwłokę w dokonywaniu opłat następuje w sytuacji przekraczania określonych w § 4 pkt 2 terminach; wysokość naliczonych odsetek odpowiada wysokości 1,00 PLN za każdy dzień zwłoki”.*

Mając powyższe na uwadze, Prezes Urzędu, zważył, co następuje:

W niniejszej sprawie postawione Przedsiębiorcy zarzuty, aby mogły być skutecznie ocenione w ramach art.24 ust.1 i 2 pkt 1, muszą spełniać poniższe przesłanki: być działaniem bezprawnym oraz godzić w zbiorowe interesy konsumentów.

Przesłanka bezprawności

Pojęcie bezprawności nie jest pojęciem prawnie zdefiniowanym. Mając na uwadze jego literalne brzmienie należy przyjąć, że „działanie bezprawne” to zachowanie sprzeczne z nakazem lub zakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych oraz z zasadami współżycia społecznego. Bezprawność jest czynnikiem o charakterze obiektywnym tj. niezależnym od wystąpienia szkody czy też zamiaru po stronie przedsiębiorcy dopuszczającego się działań bezprawnych.

Zakwestionowanym działaniem Przedsiębiorcy w niniejszej sprawie jest posługiwanie się w stosowanych wzorcach umów o świadczenie usług przedszkolnych zapisem, którego treść jest tożsama z treścią postanowień uznanych przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone i które zostały wpisane do rejestru niedozwolonych klauzul umownych.

Zgodnie z art. 479⁴² k.p.c. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w razie uwzględnienia powództwa o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone w sentencji wyroku przytacza treść postanowień wzorca uznanych za niedozwolone i zakazuje ich stosowania. Z brzmienia art. 479⁴³ k.p.c. wynika również, że wyrok prawomocny ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, o którym mowa, w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c..

Stanowisko Prezesa Urzędu zostało poparte orzecznictwem SOKiK. Z wyroku SOKiK z dnia 25 marca 2004 r. – sygn. XVII AmA 51/03 wynika, że wprowadzenie przez przedsiębiorcę do obrotu wzorca umownego zawierającego postanowienia o treści już wpisanej do rejestru klauzul abuzywnych stanowi przesłankę uznania bezprawności działania tego przedsiębiorcy, o czym stanowi art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Jak wynika z powyższego, bezprawnym jest stosowanie w obrocie z konsumentami postanowień, które zostały wpisane do rejestru, nawet jeżeli postanowienia te stosują przedsiębiorcy nie pozwani w procesie przed SOKiK na podstawie art. 479³⁶⁻⁴⁵ k.p.c. Kwestia rozszerzonej prawomocności wyroku SOKiK, na podstawie którego dokonany jest wpis postanowienia umownego do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. została ostatecznie rozstrzygnięta w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006 r. – sygn. akt III SZP 3/06 - uznającej, iż orzeczenie sądu w danej sprawie ma skutek również wobec osób trzecich, tj. zakaz stosowania klauzuli wpisanej do rejestru dotyczy wszystkich przedsiębiorców, a nie tylko tych których dotyczył wyrok SOKiK. Przy czym, jak podniósł Sąd, zakazane jest wykorzystywanie nie tylko klauzuli w identycznym brzmieniu, ale także klauzuli o zbliżonej treści, która wywołuje takie same skutki, jak klauzula już wpisana do rejestru.

Zgodnie z art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów pod pojęciem przedsiębiorcy rozumie się także osobę fizyczną organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. Ustawa posługuje się zatem szerszą niż w zawarta w art. 43¹ Kodeksu cywilnego definicją przedsiębiorcy. Działalność usługowa Grażyny Płacheckiej prowadzącej przedszkole niepubliczne, wykonywana odpłatnie w sposób ciągły i zorganizowany charakteryzuje się profesjonalnym charakterem i uczestnictwem w obrocie gospodarczym. Jest podporządkowana regułom opłacalności i racjonalnego gospodarowania. W przedmiotowej sprawie bezspornym jest, że Grażyna Płachecka

świadcząca odpłatnie usługi przedszkolne jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 ww. ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz że stosuje we wzorcu umowy następujące postanowienie:

„Od opłat wnoszonych po terminie realizowania płatności naliczana będzie kara w kwocie 1,00 zł (jeden złotych) za każdy dzień zwłoki.” (§ 4 ust. 2 umowy edukacyjnej),

W celu udowodnienia bezprawności działań Przedsiębiorcy należy wykazać, że ww. zapis umowy jest tożsamy z zapisami umieszczonymi w rejestrze niedozwolonych postanowień umownych.

Z treści przywołanego postanowienia umownego § 4 ust. 2 wynika, że Przedsiębiorca nakłada na konsumenta obowiązek zapłaty odsetek za zwłokę w zapłacie należności za czesne i inne należne opłaty związane z realizacją umowy. Stawkę odsetek karnych ustalono kwotowo, w wysokości 1,00 zł za każdy dzień opóźnienia w wykonaniu zobowiązania pieniężnego. Zdaniem Prezesa Urzędu, takie określenie odsetek jest oderwane od konkretnej kwoty zadłużenia konsumenta. Przede wszystkim jednak, wysokość odsetek przewidzianych przez Przedsiębiorcę znacznie przewyższa obowiązujące stawki odsetek ustawowych. Wartość odsetek w stosunku rocznym, jaką konsument musi zapłacić wynosi znacznie więcej niż stawka maksymalna odsetek wynikających z czynności prawnych określona w art. 359 § 2¹ kodeksu cywilnego tj. czterokrotność wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego. W ocenie Prezesa Urzędu, powyższy zapis umowy ustalający nadmiernie wygórowane odsetki w wysokości 1,00 zł za każdy dzień zwłoki uznać należy za sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszający interes konsumenta w rozumieniu art. 385¹ § 1 kodeksu cywilnego. Te kryteria decydują o uznaniu treści § 4 ust. 2 stosowanego przez Przedsiębiorcę wzorca umownego za klauzulę niedozwoloną.

Zdaniem Prezesa Urzędu, powyższy zapis jest zbieżny w swej treści i skutkach z następującymi zapisami umieszczonymi już w rejestrze postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone:

- klauzula wpisana do rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 13 kwietnia 2006r., sygn. akt XVII AmC 38/05 pod nr 791 – *„W przypadku opóźnienia w regulowaniu należności za kurs szkoła każdorazowo naliczy słuchaczowi karę umowną w wysokości 0,50 zł za każdy dzień zwłoki”;*

- klauzula wpisana do rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 21 listopada 2006r., sygn. akt XVII AmC 135/05 pod nr 1016 – *„W przypadku nie wywiązywania się słuchacza z warunków określonych w § 4 pkt 1 dot. terminu płatności Szkoła może obciążyć słuchacza opłatą w wysokości 1 PLN za każdy dzień zwłoki do momentu dokonania zaległej wpłaty”;*

- klauzula wpisana do rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 4 sierpnia 2004r., sygn. akt XVII AmC 46/03 pod nr 1247 – *„Nałożenie kary za zwłokę w dokonywaniu opłat następuje w sytuacji przekraczania określonych w § 4 pkt 2 terminach; wysokość naliczonych odsetek odpowiada wysokości 1,00 PLN za każdy dzień zwłoki”.*

Przytoczone powyżej klauzule również przyznają Przedsiębiorcom uprawnienie do obciążania konsumentów odsetkami umownymi za zwłokę w zapłacie należności pieniężnych. Podobnie jak w treści kwestionowanego w niniejszej decyzji zapisu, także

i w przytoczonych wyżej postanowieniach umownych wysokość odsetek ustalona kwotowo za każdy dzień zwłoki przewyższa stawkę odsetek maksymalnych przewidzianych w przepisach *kodeksu cywilnego*. Rażąco wygórowany poziom odsetek godzi w interesy konsumenta, pozostając w sprzeczności z dobrymi obyczajami. Brzmienie porównywanych zapisów nie jest wprawdzie identyczne, jednakże w ocenie Prezesa Urzędu, wykładnia ich treści prowadzi do wniosku, iż wywołują one identyczne skutki prawne.

Przesłanka naruszenia zbiorowych interesów konsumentów

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie definiuje pojęcia zbiorowego interesu konsumentów, stwierdzając jedynie w art. 24 ust. 2 pkt 3, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. W świetle art. 1 ust. 1 ustawy należy przyjąć, że ze zbiorowymi interesami konsumentów mamy do czynienia wówczas, gdy działania przedsiębiorcy są powszechne i mogą dotknąć każdego potencjalnego konsumenta będącego kontrahentem przedsiębiorcy.

W orzecznictwie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów utrwalił się pogląd, iż naruszenie interesu publicznoprawnego ma miejsce wówczas, gdy skutki działań sprzecznych z przepisami prawa antymonopolowego dotyczą sfery interesów szerszego kręgu uczestników rynku, względnie gdy działania te wywołują na rynku inne niekorzystne zjawiska (wyroki Sądu Antymonopolowego z 24 stycznia 1991 r. – sygn. Amr 8/90 oraz z 23 lutego 2002 r. – sygn. XVII Ama 133/2001).

Stanowisko to znalazło również potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w uzasadnieniu wyroku z dnia 12 września 2003 r. (sygn. I CKN 504/01) stwierdził, że: *„nie jest zasadne uznawanie, że postępowanie z tytułu naruszenia ustawy antymonopolowej można wszczynać tylko wtedy, gdy zagrożone są interesy wielu odbiorców, a nie jest to możliwe w sytuacji, gdy pokrzywdzonym jest tylko jeden konsument. Wydawane orzeczenie ma bowiem wymiar znacznie szerszy, pełni także funkcję prewencyjną, służy bowiem ochronie także nieograniczonej liczby potencjalnych konsumentów.”*

Stosowany przez Przedsiębiorcę wzorec umowy wykorzystywany jest przy zawieraniu umów o świadczenie usług przedszkolnych. Do kręgu adresatów takiego wzorca należą nie tylko rodzice/opiekunowie prawni aktualnie korzystający z usług Niepublicznego Przedszkola „Pod gwiazdkami”, ale także wszyscy przyszli, potencjalni. Biorąc pod uwagę fakt, że korzystając z usług przedszkola niepublicznego, konsument nie ma wpływu na zapisy zawieranej z nim umowy, gdyż nie jest ona z nim indywidualnie negocjowana, należy uznać, że wszelkie zawarte w niej bezprawne zapisy, godzą w jego interes.

Wobec powyższego należy stwierdzić, że obie przesłanki zostały spełnione, co oznacza, iż Przedsiębiorca dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Mając powyższe na uwadze, Prezes Urzędu uznał, że działania Przedsiębiorcy zakwalifikować należy jako praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 powołanej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Stosownie do art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, po uprawdopodobnieniu w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, że Przedsiębiorca narusza zakaz określony w art. 24 ww. ustawy, a także przyjęciu zobowiązania Przedsiębiorcy do zaniechania zarzucanych mu praktyk, jak

również do podjęcia działań zmierzających do zapobieżenia wskazanym naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań.

Analiza przedłożonych przez Przedsiębiorcę dokumentów i wyjaśnień dowiodła, że Przedsiębiorca zobowiązał się do zaniechania stosowania kwestionowanych przez Prezesa Urzędu klauzul umownych, na dowód czego przedłożył nowo opracowany wzorzec umowy dostosowany do obowiązującego porządku prawnego. Zobowiązał się ponadto do usunięcia skutków naruszeń w ramach procedury aneksowania umów zawartych z rodzicami/opiekunami prawnymi dzieci korzystających z usług Przedszkola.

Na podstawie art. 28 ust. 3 powołanej wyżej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu nałożył na Przedsiębiorcę obowiązek przekazania informacji o stopniu realizacji zobowiązania nałożonego w pkt I sentencji decyzji oraz przedłożenia potwierdzonych kopii umów zawartych z konsumentami zgodnie z postanowieniami wzorca umowy dołączonego do pisma Przedsiębiorcy z dnia 18 września 2008 r.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w sentencji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 powołanej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwóch tygodni od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury w Krakowie.

Z upoważnienia Prezesa
Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Leszek Piekarz

Otrzymuje:
Grażyna Plachecka
Niepubliczne Przedszkole „Pod gwiazdkami”
ul. Szafera 2
31-543 Kraków